

Hvilke tiltak har politiet for å forebygge gjengkriminalitet blant unge i Hamar?

en teoretisk oppgave

av

Siri Guntvedt Borkhus

BACHELOROPPGAVE (OPPG300-O)

Politihøgskolen avd. Oslo

2012

INNHold

1 Innledning	2
2 Metode	4
3 Teori	5
4 Et fellesskap for avvikende ungdom?	7
5 Politiets tiltak	9
5.1 – Føringer for politiets forebyggende arbeid	9
5.2 – Hva er forebygging?	9
5.3 – Personorientert kriminalitetsforebygging	10
5.3.1 – Tverrfaglig samarbeid gjennom personorientert forebygging	11
5.3.2 – Bekymringssamtalen	12
5.4 – Er personorientert forebygging uproblematisk?	13
5.5 – Nulltoleranse	15
5.6 – Erfaringene fra Hamar sett opp mot annen gjengforskning	15
6 Oppsummering	18
7 Litteratur	20

1 INNLEDNING

Temaet for denne oppgaven er politiets forebyggende arbeid rundt kriminelle ungdomsgjenger.

Praksisåret mitt hadde jeg i Hamar. Hamar er den største byen i Hedmark fylke, med over 30 000 innbyggere. Ved politistasjonen i Hamar er det en egen ungdomsseksjon som har fokus på forebygging av kriminalitet blant unge.

I løpet av praksisåret fikk jeg kjennskap til noen ungdommer som viste seg å være medlemmer av en ungdomsgjeng. Det som gjorde sterkest inntrykk på meg, var møtet med en 13 år gammel gutt hvor det forelå opplysninger om at han solgte amfetamin for andre. En annen av medlemmene hadde lagt ut et bilde av seg selv på internett hvor han poserte med en pistollignende gjenstand. Denne ungdomsgjengen i Hamar kalte seg ”Green Gang”. Den bestod av en kjerne på 5-8 gutter, men på Facebook-siden deres telte politiet totalt 28 personer med tilgang til den klassifiserte siden. Guttene var mellom 12 og 17 år og noen var etniske nordmenn, mens andre hadde minoritetsbakgrunn. I følge Rognås¹ virket det som om primærkriminaliteten deres var kjøp og salg av alkohol, snus og lettere narkotiske stoffer. Noen brukte narkotika selv, og utviklet atferd som gikk ut over deres sosiale liv i form av utagering i hjemmet, på skole, samt at de sluttet med fritidsaktiviteter de hadde vært med på.

Jeg ønsket å se hvordan Hamar løste dette problemet. I etterkant av praksisåret tok jeg kontakt med Hamar for å høre mer om det forebyggende arbeidet som ble gjort. Av de viktigste tiltakene ble det nevnt personorientert forebygging, bekymringssamtalen og tidlig intervensjon. Patruljer med nulltoleranse, oppsøkende virksomhet og samarbeid med andre aktører var også viktige momenter. I arbeidet klarte de å oppløse gjengen i sin formelle form.

Det kan reises mange problemområder rundt gjenger, men det er interessant å se på hva politiet kan gjøre av forebyggende tiltak overfor ungdomsgjenger. Dette er bakgrunnen for valget av tema til oppgaven. Relevante temaer som vil bli trukket fram i denne oppgaven er ungdom, atferd, hvordan gjenger oppstår, forebyggingsstrategier i politiet samt tiltak politiet kan benytte overfor ungdomsgjenger. Oppgaven avgrenses ved å ta utgangspunkt i ungdomsgjenger. Her kan politiet gripe inn på et tidligere stadium i ungdommenes liv. Formålet med oppgaven er å finne frem til ulike tiltak politiet kan benytte seg av i det forebyggende arbeidet overfor kriminalitet i ungdomsgjenger. Oppgaven er ikke ment for å gi en uttømmende liste over forebyggende tiltak politiet har, men å finne relevante tiltak som kan brukes overfor utfordringer ved kriminelle ungdomsgjenger.

¹ Arne Wiggo Rognås, politioverbetjent ungdomsseksjonen ved Hamar politistasjon. E-post 21.03.12.

På bakgrunn av dette har problemstillingen blitt formulert slik:

Hvilke tiltak har politiet for å forebygge gjengkriminalitet blant unge i Hamar?

Med tiltak mener jeg i denne sammenheng det politiet kan iverksette for å møte kompleksiteten, situasjoner og utfordringer man vil kunne bli stilt overfor for å forebygge kriminalitet i ungdomsgjenger.

I denne oppgaven vil jeg i andre kapittel gå igjennom metode og gjøre rede for fremgangsmåten jeg har benyttet meg av i fremstilling av oppgaven.

I tredje kapittel kommer jeg inn på teorier som min oppgave hviler på og som berører problemstillingen. Andre begreper vil bli belyst løpende i kapittel fem.

I fjerde kapittel vil jeg redegjøre for hvorfor enkelte ungdommer søker til gjenger, og se på noen bakenforliggende årsaker som kan være grunnlag for gjengdeltakelse. Dette blir et lite innsyn i ulike faktorer for gjengdeltakelse, uten at jeg forsøker å gå i dybden på dette. Jeg ønsker å skrive litt om dette i begynnelsen, fordi det er viktig å ha kunnskap om disse årsakene i det forebyggende arbeidet.

I femte kapittel vil jeg redegjøre for og drøfte ulike tiltak som politiet har for å forebygge kriminalitet blant ungdomsgjenger. Jeg vil se dette fra politiets side med et fokus på personorientert forebygging, og se dette i lys av erfaringene fra det forebyggende arbeidet i Hamar.

I kapittel seks vil jeg gi en oppsummering av oppgaven.

2 METODE

I oppgaven har jeg brukt en teoretisk fremgangsmåte, for å belyse ulike kunnskaper om de temaene jeg berører, og forsøke å få en oversikt over hvilke tiltak politiet har for å forebygge kriminalitet i ungdomsgjenger. Ved en slik fremgangsmåte må man være kritisk til hva og hvordan man søker etter litteratur.

I forberedelsesfasen brukte jeg mye tid på å finne frem til relevant litteratur. Jeg har i hovedsak benyttet meg av bibliotekets database, BIBSYS, for å søke etter litteratur. I tillegg har jeg benyttet meg av internett, for å finne føringer for politiets innsats mot barne- og ungdomskriminalitet. I begynnelsen brukte jeg søkeord som var konkrete i forhold til problemstillingen, som ”ungdomsgjenger” + ”forebygging”. Ved dette søket fant jeg to forskningsrapporter, som var relevant for oppgaven, Carlsson (2005) og Lidén og Sandbæk (2009). Søkeordene ble for snevre, og søkeordene måtte bli mer generelle, som for eksempel ”ungdom” + ”kriminalitet”. Derav ble resultatene mer generelle og det ble mange treff. Samlet sett fant jeg mye litteratur om kriminalitet og deltakelse i ungdomsgjenger, men mindre om forskning på de tiltak politiet har for å forebygge kriminalitet i ungdomsgjenger. Det man kan se av forskningen på dette feltet, er at det dreier seg om mer eller mindre godt etablerte gjenger. Dette er noe annerledes fra den ungdomsgjengen jeg fikk erfaring med i Hamar, som vil bli berørt senere i oppgaven.

Det har vært vanskelig å finne konkret litteratur som omhandler nettopp forebyggende tiltak for politiet i forhold til ungdomsgjenger, og det viser seg at det ikke er et stort omfang av litteratur på akkurat dette feltet. Dette kan komme av at gjengforskningen ikke er så omfattende per nå. Omfanget av forskning på ungdomsgjenger er begrenset i Norge.

Basert på disse søkene har jeg valgt ut litteratur om ungdom, gjengdannelse og forebyggende tiltak fra politiets side. Dette fordi det gir innsyn i ungdommens bakgrunn, og hvorfor dette kan føre til deltakelse i ungdomsgjenger. Det er viktig med en forståelse av ungdom for å kunne komme frem til ulike forebyggingstiltak. I tillegg har jeg valgt ulike forskningsrapporter over prosjekter for å forebygge gjengkriminalitet blant ungdom, og førende retningslinjer fra blant annet Stortinget, Regjeringen og Politidirektoratet.

Jeg har også søkt etter informasjon om erfaringer fra det forebyggende arbeidet med Green Gang i Hamar. Jeg har hatt kontakt med Arne Wiggo Rognås, politioverbetjent ved ungdomsseksjonen ved Hamar politistasjon. Han har gitt informasjon om tiltakene de gjorde i Hamar og erfaringene derfra. Når jeg nevner erfaringer og tiltak fra Hamar i oppgaven er dette basert på informasjon jeg har fått fra Rognås.

3 TEORI

Jeg vil her ta for meg teorier jeg anser som relevante for problemstillingen: *Hvilke tiltak har politiet for å forebygge gjengkriminalitet blant unge i Hamar?*

Det mest sentrale begrepet i oppgaven er gjengbegrepet. Det finnes ingen klar og tydelig definisjon på en gjeng, fordi begrepet blir brukt i ulike sammenhenger. Kjønn blir også lite tematisert i gjengforskningen. Begreper som gjeng, gjengmedlem og unge brukes som nøytrale begreper i forhold til kjønn, selv om det som oftest gjelder menn (Lidén & Sandbæk, 2009, s. 8). Den store diskusjonen innen gjengforskning er hvordan gjengbegrepet skal defineres. Når jeg bruker begrepet ungdomsgjeng er dette fordi jeg har avgrenset oppgaven til dette.

Det norske gjengbegrepet er et vidt begrep og kan gi ulike oppfatninger hos mennesker. Carlsson (2005) gir flere syn på gjengbegrepet. Det kan for eksempel gi assosiasjoner til grupper voksne menn som driver med alvorlig kriminalitet, sosiale vennegrupper eller småkriminelle grupper som oftest går i oppløsning av seg selv.

Jeg har valgt å se problemstillingen først og fremst i lys av Decker og Van Winkle (gjengitt etter Bjørge, Carlsson og Haaland, 2001, s. 41) sitt gjengbegrep. Der kommer det frem at det må være tre elementer for at en gruppe kan kalles en gjeng. Det første elementet er at det må være en aldersbegrensning i gruppen og at de må holde sammen i gruppen over en viss tid. For det andre må de drive med kriminelle handlinger, og det tredje elementet krever et symbolsk uttrykk for tilhørigheten til gjengen enten i form av type klær, navn eller symboler innad i gjengen.

Denne definisjonen samsvarer med Politidirektoratets definisjon hvor en gjeng defineres som "en gruppe (ofte aldersavgrenset) som holder sammen over tid, utøver straffbare handlinger og/eller ordensforstyrrende og aggressiv atferd i det offentlige rom. Gjengen har et eller annet symbolsk uttrykk for gruppetilhørighet som for eksempel navn, symboler, klesstil, språk osv" (Politidirektoratet, 2011a, s. 4).

Definisjonene passer til gjengen jeg fikk kjennskap til under praksisåret. De var en gruppe gutter mellom 12 og 17 år, drev kriminalitet og hadde symbolsk uttrykk for gruppetilhørigheten av navnet på gjengen, Green Gang.

Er ungdom som deltar i gjenger avvikere? Definisjoner av avvik er som Hauge (1997) skriver, alltid sosialt bestemt. Med dette menes at noen må bestemme at visse handlinger er avvikende og hva som kjennetegner en avviker. For at noen skal bli definert som avviker må dette ses i sammenheng med begrepene stempling og stigmatisering. Stempling og

stigmatisering innebærer at en person blir stemplet som avviker, og at dette virker inn på andres oppfatning av og atferd overfor avvikerer. Dette fører videre til at den som er stemplet som avviker går inn i avvikerrollen og til slutt ser seg på seg selv som en avviker (Hauge, 1997, s. 374-376). Oppfatningene av og det selvbildet ungdommene har preger vedkommendes atferd. Et spørsmål som kan stilles er hvorfor de går inn avvikerrollen og godtar definisjonen av seg selv som avviker. Det som kan betegnes som positivt ved å gå inn i avvikerrollen er at man slipper nederlagsfølelsen ved ikke å nå opp, samt at de kan føle tilhørighet til andre likesinnede, som igjen kan skape mestringsfølelse. Ulempen er at man overtar omverdenens negative bilde av en selv, og kan støtes ytterligere ut av samfunnet, i en marginaliseringsprosess.

Risikoungdom er ingen klart avgrenset gruppe, men hovedforklaringene på eventuelle årsaker til at antisosialitet utvikles kan være mangelfulle familieforhold, ressurs svakhet og ungdomsgrupper med opposisjonelle verdier (Helland & Øia, 2000, s. 45). Pape (sitert i Helland og Øia, 2000, s. 53) definerer antisosial atferd som et ”atferdsmønster preget av destruktivitet, upålitelighet, ulydighet og utagering. (...)” Dette omfatter også brudd på regler og lover. Poenget er at utviklingen av slik atferd først og fremst skjer i sosiale forhold. Det kan være personlighetsfaktorene hos den unge selv, muligheter i det sosiale miljøet og reaksjoner fra miljøet på utvist atferd. Derfor er det så viktig at det forebyggende arbeidet skjer i et tverrfaglig og tverretatlig samarbeid (Helland & Øia, 2000, s. 11).

Marginalisering benyttes om prosesser hvor individer eller grupper støtes ut av samfunnet, og hvor de således kan bli ekskludert fra viktige arenaer som familie og skole (Helland og Øia, 2000, s. 29).

4 ET FELLESSKAP FOR AVVIKENDE UNGDOM?

I dette kapittelet har jeg valgt å belyse noen årsaksforklaringer til at ungdom søker til gjenger. Det er viktig å ha kunnskap om bakenforliggende årsaker, slik at man har mulighet til å sette inn gode tiltak. Disse momentene ligger tett opp til forståelsen av kompleksiteten man blir stilt overfor i det forebyggende arbeidet med kriminalitet i ungdomsgjenger, og er derfor viktige. Det er ikke ment for å gi utdypende forklaringer, men som en oversikt og innsikt slik at man bedre kan forstå hvilke forebyggende tiltak som kan settes inn.

Carlsson (2005) skriver i sin evaluering at vennskap og kriminelle handlinger var et supplement til vanskelige familieforhold hos gjengmedlemmene. Deltakerne i gjengen utviklet et eget fellesskap, og gjennom lovbruddene de begikk sammen fikk de sterke opplevelser innad i gjengen. Det var neppe kriminaliteten som førte guttene sammen. Vennskapet utviklet seg blant guttene, der flertallet ikke nådde opp til forventningene på skolen, hvor de hadde atferdsvansker og hvor et flertall var fattige sammenlignet med norske ungdommer (Carlsson, 2005, s. 34). Dette kan ses i sammenheng med avviksbegrepet, at de slipper nederlagsfølelsen ved ikke å nå opp på skolen, og kan føle tilhørighet i gjengen.

Som nevnt er marginalisert ungdom et sentralt begrep omkring gjengdeltakelse. De viktigste arenaene for ungdom er gjerne familie, venner, skole og fritidsaktiviteter. Marginalisering ved svak forankring i disse arenaene, kan være de viktigste faktorene til gjengdeltakelse (Lidén & Sandbæk, 2009, s. 7).

Carlsson (2005) uttrykker også at gjengdeltakelse er et fellesskap for marginaliserte ungdommer. Han nevner at dagens moderne samfunn er et konkurransesamfunn. Det er høye middelklasseverdier som dominerer, og det gjelder å gjøre de rette valgene for skolegang, fritidsaktiviteter og arbeidsliv. Middelklasseforeldrene vet dette, og de har anledning og vilje til å følge opp ungdommene gjennom valgene. I konkurransesamfunnet fremsto gjengmedlemmene som individuelle tapere, men i gjengen fremsto de som sterke og gode. Guttene ”utviklet således et fellesskap som ivaretok mange og viktige behov for anerkjennelse, ære og omsorg, og hvor de gjensidig sosialiserte hverandre inn i en subkultur hvor kriminaliteten ble legitimert” (Carlsson, 2005, s. 141).

På samme måte kommer dette fellesskapet til uttrykk i en rapport fra Det kriminalitetsforebyggende råd (KRÅD, 2002). I følge KRÅD vil kriminelle gjenger identifisere seg som kriminelle i motsetning til førkriminelle gjenger hvor status, tilhørighet og fellesskap som er de viktigste faktorene. De førkriminelle gjengene preges av en ikke-kriminell identitet, men kan likevel drive kriminelle handlinger. ”Mens tilhørigheten og

fellesskapet var et biprodukt i de kriminelle gjengene, er det her kriminaliteten som er et biprodukt” (KRÅD, 2002, s. 29).

I følge Politidirektoratet (2011a) er det stort sett unge gutter eller menn som er medlemmer av kriminelle gjenger. Motiver for gjengdeltakelse kan være spenning, venner, status og tilhørighet. Samtidig kan følelsen av ikke å være anerkjent og erfaring med diskriminering være årsaker til at unge søker til gjenger. ”Slike motiver er gjennomgående et resultat av marginalisering; de faller utenfor det etablerte samfunn på grunn av liten eller ingen oppfølging fra familie, skole og/eller fritidsaktiviteter” (Politidirektoratet, 2011a, s. 4-5).

Man kan se klare likhetstrekk i motivasjon for deltakelse. Det er stadig ordet fellesskap som går igjen. Å være medlem i en gjeng kan gi ungdom opplevelse av tilhørighet, og det å strekke til ved at de blir akseptert av likesinnede, som tidligere nevnt ved avviksbegrepet. Det er kanskje disse faktorene som er de viktigste til at ungdom søker til ungdomsgjenger, og det er ikke nødvendigvis kriminaliteten som er sentral for gjengdeltakelsen.

Vi ser at det kan være mange og sammensatte årsaker til at unge søker til gjenger. Generelt kan man si at ungdom som har problematiske forhold til hjem, skole og voksne har en tendens til å søke til gjenger for å få anerkjennelse hos likesinnede og jevnaldrende. Med sammensatte årsaker kan det forebyggende arbeidet bli krevende, fordi man gjerne i personorientert forebygging jobber mot bakenforliggende årsaker og ikke kun ett og ett problem, som for eksempel rusmisbruk. Det krever et strukturert forebyggende arbeid, men også tverretatlig og tverrfaglig samarbeid.

5 POLITIETS TILTAK

Hvilke tiltak har politiet for å forebygge gjengkriminalitet blant unge i Hamar?

I dette kapitlet vil jeg trekke fram noen tiltak politiet har i det kriminalitetsforebyggende arbeidet overfor ungdomsgjenger med utgangspunkt i erfaringer fra Hamar. Dette er ikke ment som en uttømmende liste, men som et innsyn i noen tiltak som kan forebygge kriminalitet i ungdomsgjenger. Jeg vil belyse tiltakene jeg trekker frem med erfaringer fra det forebyggende arbeidet i praksisåret, litteratur, ulike forskningsrapporter og føringer for politiets forebyggende arbeid.

5.1 – Føringer for politiets forebyggende arbeid

Det finnes mange føringer for politiets forebyggende arbeid gjennom lover, forskrifter og føringer fra politisk ledelse. Først og fremst er politiets forebyggende arbeid forankret i politiloven både i §§ 1 og 2 (1995). I § 2 nr. 2 uttrykkes at en av politiets oppgaver er å forebygge kriminalitet. Etter § 2 nr. 6, skal også politiet samarbeide med andre myndigheter og organisasjoner som er tillagt oppgaver som berører politiets virkefelt. Dette kan for eksempel være samarbeid med barnevernet for å forebygge kriminalitet.

Det finnes flere førende dokumenter for politiets kriminalitetsforebygging overfor barn- og unge. I 1999 ble St.meld. 17 (1999-2000) ”Handlingsplan mot barne- og ungdomskriminalitet” lagt fram, som la betydelig vekt på forebygging. Denne la utgangspunktet for Handlingsplanen ”Sammen mot barne- og ungdomskriminalitet (2005-2008), som ble erstattet av ”Gode krefter – Kriminalitetsforebyggende handlingsplan” i 2009.

5.2 – Hva er forebygging?

”Å forebygge vil si å være i forkant og forhindre at noe negativt skjer” (Lie, 2011, s. 21). Hun skriver at politiet er blitt en hovedleverandør av trygghet, og at folk forventer at politiet skal stille opp for å redusere kriminaliteten.

På den andre siden kan dette ansvaret være utfordrende, fordi mange viktige virkemidler ligger utenfor politiets ansvarsområde. Her kommer poenget fra tidligere, at når årsakene til kriminaliteten er mange og sammensatte er dette avhengig av tverrfaglig og tverretattlig samarbeid. ”Det er en overordnet målsetting at politiet i samvirke med andre offentlige og private aktører skal bidra til å øke trygghet i samfunnet” i følge Justis- og politidepartementet (sitert i Lie, 2001, s. 23).

”Det er bedre å være føre var, enn etter snar” (Barne- og likestillingsdepartementet,

2007, s. 7). Det er viktig at det forebyggende arbeidet er godt og det handler om å gi ungdom tilbud på fritida, som møteplasser og aktiviteter, som igjen kan hindre marginalisering av ungdom. Det er også viktig at kommunen har ordninger som oppfatter ungdom som utvikler seg i negativ retning i forhold til atferd (Barne- og likestillingsdepartementet, 2007).

Helland og Øia (2000) skriver om tre overordnede tiltaksgrupper mot ungdom og kriminalitet, primærtiltak, sekundær og tertiær forebygging. I primærforebygging handler det om å identifisere risikofaktorer og sette inn riktige tiltak før et problem utvikler seg videre. Det listes opp noen tiltak, som situasjonell forebygging, tiltak i sosiale forhold og overfor familier (2000, s. 58). Sekundær forebygging går ut på å sette inn forebyggende tiltak etter at et problem har oppstått. Sekundær forebygging skal ”sørge for at ungdom som viser gryende antisosialitet og problematferd ikke utvikler seg til å bli fullblods kriminelle” (Helland & Øia, 2000, s. 70). Tertiær forebygging er i ytterkanten, og dreier seg om tiltak overfor kriminelle ungdommer.

Marit Egge (2007) bruker i stedet den byggende, forebyggende og kriminalitetsforebyggende arena om disse tiltaksgruppene. Den byggende arena handler om å ha en god og trygg oppvekst, ved skole gjennom muligheter og utfordringer, foreldre gjennom tilstedeværelse og nærhet, og et trygt lokalmiljø. Den forebyggende arenaen handler om å sette inn ytterligere styrkede tiltak. Det kan være tiltak innenfor skole og gjennom råd og veiledning til foreldre. Dette er ikke ment til å være spissede kriminalitetsforebyggende tiltak, men skal rettes mot de barn og unge som kan være sårbare, for å hindre blant annet marginalisering. Den kriminalitetsforebyggende arenaen kommer inn når de generelle forebyggende tiltakene ikke lenger strekker til, for eksempel når kriminaliteten blir en del av ungdommen eller der det er risikofaktorer knyttet til miljøet de befinner seg i. Slike kriminalitetsforebyggende tiltak kan for eksempel være personorienterte, situasjonsorienterte og lokalorienterte (Egge, 2007, s. 8-9).

5.3 – Personorientert kriminalitetsforebygging

”Personorientert forebygging handler om å påvirke de bakenforliggende årsakene til at et individ begår lovbrudd” (Lie, 2011, s. 60). Hun bemerker at det også handler om å avdekke de ungdomsmiljøene som begår, men også har en risiko for å begå, kriminalitet. Dette gjennom oppsøkende arbeid, kontaktetablering og relasjonsbygging med disse ungdommene. Som nevnt innledningsvis var det i hovedsak personorientert forebygging som ble benyttet overfor ungdomsgjengen i Hamar.

5.3.1 - Tverrfaglig samarbeid gjennom personorientert forebygging

Som tidligere nevnt kan vi ofte se mange og sammensatte årsaker til at ungdom begår lovbrudd. Derfor er det nødvendig og samarbeide med andre aktører for å kunne forebygge kriminalitet. Tverrfaglig og tverretatlig samarbeid er en viktig del av den personorienterte forebyggingen. Lie (2011) påpeker muligheten politiet har til å få kjennskap til både miljøer og enkeltungdom gjennom sitt arbeid. Denne kunnskapen er også viktig for andre aktører, men siden de ikke har samme mulighet til oppsøkende arbeid i ungdomsmiljøene, er det viktig at politiet formidler dette videre til blant annet barnevern og skole.

I likhet med Lie, blir denne muligheten politiet har, gjennom sine observasjoner og kontakt, til å avdekke slike miljøer påpekt av Justis- og politidepartementet (2009). Også lokalmiljøet i form av skole, fritidsarenaer og andre hjelpeinstanser kan belyse andre utfordringer og risikofaktorer (2009, s. 30). Samordning og informasjonsutveksling gir derfor bredere kunnskap, som muliggjør, for etatene i fellesskap, å få en bedre oversikt og forståelse for ungdomsmiljøer og dermed kunne sette inn målrettede tiltak.

Det viktigste forebyggende tiltaket i Hamar var kanskje å avdekke gjengen i en tidlig fase og gjøre dette kjent for samtlige innen politiet og hele det ungdomstverrfaglige miljøet i Hamar. Foreldrene ble varslet om alle observasjoner som ble gjort. Rognås mener de hevet den uformelle sosiale kontrollen ved å varsle foreldrene, samt bruk av ungdomskontakter og klubbarbeidere. Foreldre og foresatte er av politiets viktigste samarbeidspartnere i personorientert forebygging. Selv om ungdom begår kriminalitet, har de foresatte fortsatt innflytelse på ungdommen (Lie, 2011, s. 63).

Ungdomskontakter har mulighet til å se sider ved ungdomsmiljøet som ikke mange andre ser (Bjørge & Carlsson, 1999). Dersom ungdommene gir ungdomskontaktene tillit, kan kontaktene få tilgang på informasjon om hva som rører seg i miljøet. Formålet med ungdomskontakter er at de kan være i stand til å oppdage utsatte ungdomsmiljøer på et tidlig tidspunkt og gjøre flere aktører føre var. Ungdomskontaktene var en av flere momenter som hadde positiv effekt på Hamar i arbeidet med ungdomsgjengen.

I Hamar ble utfordringene kommunisert med skole, barnevern og internt i politiet. En av hovedoppgavene til ungdomsseksjonen er å avdekke negative utviklinger i ungdomsmiljøene så tidlig som mulig og derved være i posisjon til tidlig intervensjon i samarbeid med aktuelle aktører. Dette tydeliggjøres av Justis- og politidepartementet: "(...)at tidlig innsats er avgjørende for muligheten til å lykkes med å forebygge at personer eller grupper blir involvert i kriminalitet" (2009, s. 31)

I Hamar erfarte man at ved å engasjere foreldrene og i nært samarbeid med skole og barnevern gi tett oppfølging til de aktuelle gjengmedlemmene, klarte man å forhindre at ungdommene fortsatte sin destruktive atferd. Man erfarte at ved en tidlig intervensjon kunne man ta tak i kriminalitetsproblemet i gjengen før dette rakk å gro til en etablert gjeng. I samarbeid med barnevernet ble noen av guttene ”flyttet” inn i institusjon, mens andre fikk en nokså tett oppfølging av barnevernet slik at de ble forhindre i å fortsette sin destruktive atferd i den grad.

Vi kan av dette se at tidlig intervensjon i samarbeid med aktuelle aktører ga et positivt utfall i Hamar. Gjennom tverrfaglig samarbeid forsterkes hver enkelt aktørs innsats (Lie, 2011).

5.3.2 – Bekymringssamtalen

Et annet tiltak med positiv innvirkning på gjengmedlemmene i Hamar, var gjennomføringen av bekymringssamtaler med ungdommene i samspill med foreldrene.

Bekymringssamtalen er et personorientert tiltak, utviklet for politiet i forhold til samtaler med unge og deres foresatte. Den skal benyttes for å kartlegge og identifisere mulige årsaker og risikofaktorer hos den unge i forbindelse med kriminalitet (Lie, 2011). Det er viktig å se skillet mellom en bekymringssamtale og et avhør. Bekymringssamtalen er verken etterforskning eller straff, og heller ikke terapi. Den er ment for å hjelpe den unge og de foresatte til å starte en positiv endring av situasjonen (Politidirektoratet, 2011b).

Bekymringssamtalen er ment som et verktøy mot utvikling av en kriminell løpebane når kriminell og uønsket atferd oppdages. Målet er å lede ungdom over i et positivt spor.

Bekymringssamtalen er hjemlet i politiloven § 13. Det kommer fram av politiloven (1995) § 13, at det er barn som det er grunn til å tro har begått en straffbar handling som kan pålegges å møte til bekymringssamtale sammen med foreldrene. Politidirektoratet (2011b) påpeker at barn som ikke har begått lovbrudd, men har uønsket atferd eller befinner seg i risikosonen for lovbrudd, ikke kan pålegges bekymringssamtale etter politiloven. Disse kan kun inviteres til frivillig samtale hos politiet.

Et av de viktigste målene med bekymringssamtalen er å sikre god oppfølging av den unge (Politidirektoratet, 2011b). Bekymringssamtaler kan gi mye informasjon og innsikt i den unges livssituasjon, og vil derfor være et godt grunnlag for å vurdere hva som bør gjøres videre av forebyggende tiltak, både av politiet men også barnevern og andre kommunale instanser. Det påpekes av Politidirektoratet at det er viktig å se om familiene selv er i stand til å snu situasjonen, eller om det er behov for oppfølging av politiet eller andre aktører. Således

er bekymringssamtalen en naturlig del av det tverrfaglige arbeidet til politiet. Det er viktig å belyse de bakenforliggende årsakene til at den unge begår kriminalitet, men likevel må ikke politiet bli fristet til å drive noen form for terapi eller overta oppgaver som ligger til andre aktørers arbeidsområde (2011b, s. 29).

I Hamar ble det gjennomført mange bekymringssamtaler med gjengmedlemmene i samspill med foreldrene. Flere brukte narkotika og bedrev kriminelle aktiviteter, og flere av medlemmene som fikk anmeldelser mot seg. Frivillige samtaler ble også gjennomført, og i følge Rognås opplevde de bekymringssamtalene som et viktig verktøy til å ansvarliggjøre både ungdom og foreldre og få dem over i et nytt, positivt spor.

5.4 – Er personorientert forebygging uproblematisk?

Politiet, men også andre aktører, trenger kunnskap om bakenforliggende årsaker til kriminalitet og uønsket atferd for å kunne sette inn konkrete og virkningsfulle forebyggende tiltak. Noen tiltak kan også ha negative virkninger, og jeg vil redegjøre for noen av disse i denne delen.

Ved personorientert forebygging vil det være naturlig å komme tett på ungdom og oppnå gode relasjoner. Man kan oppleve å få mye informasjon og innsikt i vedkommende sitt liv, og således føle et personlig ansvar for å snu den negative trenden. Politidirektoratet (2011b) påpeker viktigheten av at politiet er profesjonelle og ikke påtar seg noen form for behandlerrolle. I likhet med Politidirektoratet tar også Lie (2011) opp dette temaet. Politiet blir viktige grensesettere, samtidig som de viser omsorg og tilgjengelighet. Likevel må ikke politiet la dette gå på bekostning av yrkesutøvelsen og kontrollrollen som politiet er ment å ha. Dette er et viktig skille, men det er fullt mulig å kombinere disse rollene i tillegg til at den enkelte ungdoms verdighet opprettholdes (Lie, 2011).

På den andre siden kan personorientert forebygging også virke mot sin hensikt ved tidlig intervensjon:

Spørsmålet er om politiet reagerer for tidlig på normalt utprøvende problematferd som vil gå over av seg selv. Politiets oppmerksomhet vil kunne stemple ungdom som avvikere, og kan resultere i at ungdom tar opp i seg identiteten som avviker. Personorientert forebyggende politiarbeid vil kunne fungere som en selvoppfyllende profeti og dermed produsere avvik fremfor å forebygge det (Lie, 2011, s. 117).

Selv om ikke alle i ungdomsgjengen i Hamar var like godt etablert i gjengen og hadde utvist særlig kriminell atferd, gikk politiet tidlig hardt ut mot hele gjengen. Dette kunne ha fått negative konsekvenser ved at politiet kanskje hadde reagert på noe som kunne vise seg å være

normalt utprøvende atferd for noen. I stedet ble dette opplevd som positivt, både av politi og andre aktører i det forebyggende arbeidet. Det viste seg at tidlig intervensjon var nøkkelen til suksess. Likevel kan det være lurt å ha dette i bakhodet og trå varsomt overfor de som er i startfasen med å utvise problematferd, slik at politiet ikke bygger opp under det som er normalt utprøvende atferd.

Det forebyggende arbeidet kan virke overveldende med så mange ungdommer involvert. Arbeidet kan bli omfattende dersom man skal jobbe mot ungdommene enkeltvis, og Rognås sier at de var inne på tanken om å samle alle gjengmedlemmene og foreldrene til et felles stormøte. Dette gikk de bort ifra, fordi de antok at dette kunne være med på å fyre opp under gjengens status. De valgte derfor en enkeltvis oppfølging av ungdommene gjennom personorientert forebygging.

På samme vis påpeker Bjørge og Carlsson (1999) dette. De påpeker at de positive forebyggingstiltakene overfor gjengmedlemmene, med det formål å oppløse miljøet, bør legges utenfor konteksten gjengen befinner seg i. Å arbeide med gjengen i gruppe kan utilsiktet styrke gjengsamholdet og dermed bidra til økt fellesskapsfølelse og økning i gjengrelatert kriminalitet. Det kriminalitetsforebyggende råd (2002) mener også at en omtale av gjengen kan få betydning for den retningen gjengen velger å dreie sin aktivitet i.

Patruljene i Hamar benyttet mulighetene de hadde til å snakke med gjengmedlemmene uten noen reell grunn, og dette fungerte bra. Ungdommene fikk tillit til politiet, og opplevde møtet med politiet som positivt. Erfaringene fra praksis var ikke at politiet skulle forfølge ungdommene hvor enn de befant seg, men møte dem på en respektfull måte og synliggjøre at politiet brydde seg.

Dette handler om å bruke stigma som forebygging. Det å stoppe og snakke med enkeltpersoner, som gjerne mistenkes for noe straffbart, benevnes som ”stopp og sjekk-metoden”. En politiansatt mener noe av formålet med denne metoden er å gjøre vedkommende mindre attraktiv å tilbringe tid sammen med for de andre ungdommene (Lie, 2011). Kritikken av denne forebyggingsmetoden er for det første at det er uetisk å bruke mennesker for å oppnå noe annet. For det andre kan dette føre til at ungdommen blir umotivert til å endre atferd, og at bruk av stigma kan føre ungdom lenger inn i et avviksmønster. Man lever opp til de forventningene andre har til en, og hvordan man selv og andre definerer deg kan ha stor betydning for dine aktiviteter. ”Stigmatiseringen bekrefter overfor den unge at vedkommende ikke hører hjemme i det lovlydige ungdomsmiljøet, og forsterker dermed tilhørigheten til det kriminelle miljøet” (Lie, 2011, s. 89).

Det er viktig å påpeke at stigmatisering ikke var formålet til patruljene i Hamar, men

det er nødvendig og tenke igjennom måten å fremtre som politi på overfor ungdommene. Det kan her være problematisk for politiet i sin rolle som sekundærkontrollør, å forebygge kriminalitet samtidig som de skal kontrollere og håndheve loven uten å stigmatisere ungdommene.

5.5 – Nulltoleranse

I Hamar var det også et moment at ordenspatroljene skulle jobbe med nulltoleranse overfor disse guttene og patroljene gjorde en del oppsøkende arbeid mot gjengen. Ved nulltoleranse overfor gjengmedlemmene i Hamar, skulle man slå ned på alle former for overtredelser de gjorde og derfra ta skrittene videre gjennom ungdomsseksjonen. Ved å bruke dette skulle det føre til at tiltak i form av patroljering og observasjon av medlemmene ga mindre spillerom for ulovlige handlinger blant medlemmene (Bjørge & Carlsson, 1999).

På den andre siden utvises det også en kritikk overfor denne formen for nulltoleranse. Valland mener at dette reduserer politiets mulighet til å utøve skjønn, og at det på forhånd er bestemt at politiet skal reagere på en bestemt måte (sitert i Lie, 2011, s. 219). Formålet med å arbeide på denne måten overfor ungdomsgjengen i Hamar, var å gi de mindre spillerom og oppløse gjengen, noe som viste deg å fungere i tillegg til de andre tiltakene politiet iverksatte.

5.6 – Erfaringene fra Hamar sett opp mot annen gjengforskning

Gjengforskningen i Norge dreier seg mye om høyreekstreme og voldelige grupper, men også om nokså etablerte gjenger som blant annet Hells Angels, Tveitagjengen og Furuset Bad Boys (Bjørge & Carlsson, 1999; Bjørge, Carlsson & Haaland, 2001; Carlsson, 2005; Olsen, 2002). Disse gjengene skiller seg fra gjengen Green Gang i Hamar, ved at de var mer etablerte og organiserte gjenger. Selv om det finnes ulikheter i gjengstruktur og hvor godt etablert gjengene er, vil det forebyggende arbeidet ha samme mål og de ulike strategiene vil være de samme.

Siden Green Gang i Hamar ble oppdaget i en tidlig fase, hadde ikke gjengen rukket å bli et særlig godt etablert miljø. Det var unge gutter som ikke var blitt ”fullblodskriminelle” og man kan kanskje si at de var i en eksperimentell fase i forhold til kriminalitet og problematferd. Til forskjell fra gjengforskningen kan vi se at det i Hamar fungerte bra med tidlig intervensjon og personorientert forebygging med gjengdeltakerne. I de mer etablerte gjengene som forskningen jeg har sett på dreier seg om, er det derfor noen andre tiltak som er benyttet.

I Carlsson (2005) sin rapport, var det samarbeid mellom ulike instanser som stod

sentralt. Dette var et intervensjonsprosjekt over tre år, som ble finansiert av to departementer i tillegg til Oslo kommune. Arbeidet her skjedde hovedsakelig gjennom andre instanser enn politiet. Gjengen, Furuset Bad Boys, bedrev alvorlig vold- og vinningskriminalitet, og målet med prosjektet var å hindre at de fortsatte med kriminalitet etter endt soning (Lidén & Sandbæk, 2009). Det er noe ulikt fra erfaringene fra Hamar, der det var politiet selv som arbeidet med gjengen og at det ennå ikke hadde utviklet seg særlig alvorlig kriminalitet blant gjengmedlemmene. I prosjektet som Carlsson skriver om, var det et tydelig samarbeid mellom ulike instanser, som Friomsorgen, barnevernet, kommunen og politiposten for å gi ungdommene mulighet til å skaffe seg kompetanse for å kunne etablere seg på nytt.

Bjørge og Carlsson (1999) skriver med sine erfaringer fra ekstreme miljøer om ulike tiltak politiet har, men også om lokale tiltak gjennom flere av kommunens etater og avdelinger, og om tiltak som skole, fritidsklubber, sosialkontor, foreldre og utekontakter kan iverksette. På bakgrunn av erfaringer fra gjengkriminalitet ulike steder i Norge, understreker Bjørge og Carlsson viktigheten av det tradisjonelle politiarbeidet, gjennom å gripe inn når det har skjedd lovbrudd. På den andre siden understrekes også viktigheten av å patruljere og uroe gjengmiljøet. Dette viste seg å ha god effekt, noe som vi også har sett positive erfaringer på i Hamar. Som tidligere nevnt jobbet patruljene i Hamar oppsøkende mot ungdomsgjengen, og også med nulltoleranse. Dette kan ses i sammenheng med det Bjørge og Carlsson understreker av viktige momenter i politiarbeidet. Bekymringssamtalen var også et viktig moment i arbeidet mot å bekjempe kriminaliteten i det ekstreme gjengmiljøet på Nordstrand i Oslo på 90- tallet. Bekymringssamtalen viste seg også å være en effektiv nøkkel for å forebygge kriminalitet i ungdomsgjengen på Hamar.

Bjørge og Carlsson (1999) nevner også lokalorientert og problemorientert politiarbeid som en viktig forebyggingsstrategi. Man gjør her en systematisk tilnærming til problemet, og dette var noe de hadde gode erfaringen med fra Manglerud politistasjon i forhold til det ekstreme miljøet de jobbet opp mot. Ved en slik strategi, gjennom analyse og bearbeiding av problemet, kan man oppdage årsakssammenhenger og få mulighet til å gripe inn med mer grunnleggende tiltak (1999, s. 210). På den andre siden skal det nevnes at prosjektet mot det ekstremet gjengmiljøet på Manglerud varte over flere år, og i så måte var et mer omfattende arbeid enn det som utviklet seg i Hamar.

Gjennom Olsen (2002) sin studie av politiets håndtering av mer etablerte og organiserte kriminelle gjenger, som for eksempel Hells Angels, Furuset Bad Boys og Young Guns, kan man likevel se likheter til noen av momentene fra det forebyggende arbeidet i Hamar selv om Green Gang ikke var så etablert som gjengene i denne studien. Det nevnes

blant annet nulltoleranse, stopp- og sjekkmetoden, bekymringssamtaler, skolekontor, samarbeid med foreldrene og oppsøkende tjeneste. I likhet med annen forskning på dette feltet går også denne studien mye bredere enn det som var nødvendig i Hamar. Politiet arrangerte blant annet spenningsturer og drev arbeid for å skape holdning, men også mer inngående metoder som internettovervåkning, samarbeid med tollene, inndragning og lignende. Naturlig nok var ikke dette noen aktuelle former for tiltak i Hamar.

I Lidén og Sandbæk (2009) sin gjennomgang av forskning på ungdomsgjenger, ser man av flere rapporter at det er satt i gang prosjekter mot gjengene, og at disse ofte ikke har noe med selve politiet å gjøre. I tillegg nevnes tiltak i form av MST (multisystemisk terapi), natteravner, og samarbeid på tvers av ulike sektorer. Selv om disse ikke er direkte lagt til politiet, er det viktig å merke seg at politiet ofte er en pådriver og initiativtaker til ulike forebyggende tiltak, av den grunn at politiet er den etaten som har mulighet til å møte ungdommene ute i miljøet.

Som vi har sett, dreier mye av forskningen på forebygging av kriminalitet i ungdomsgjenger seg om tiltak i en bredere forstand enn det som ble gjort i Hamar. Likevel kan man også finne mange likhetstrekk, fordi forebygging har det samme målet og starter gjerne i det små. Erfaringene fra Hamar var som nevnt at tidlig intervensjon var nøkkelen til suksess. I tillegg var valget om å sette inn tiltakene enkeltvis, gjennom personorientert forebygging, også en faktor som var med på å løse opp gjengen. Ved at politiet i Hamar fikk kjennskap til gjengen så tidlig som de gjorde, hadde ikke gjengen rukket å få det rotfestet de trengte. Når tidlig intervensjon og de øvrige tiltakene hadde så positiv effekt som de hadde, var det derfor ikke nødvendig med ytterligere tiltak slik som en del av gjengforskningen dreier seg om.

6 OPPSUMMERING

Jeg har i oppgaven forsøkt å se problemstillingen

Hvilke tiltak har politiet for å forebygge gjengkriminalitet blant unge i Hamar?

i lys av teorier, litteratur og forskning på kriminalitet i ungdomsgjenger.

Jeg har forsøkt å tydeliggjøre hva som kjennetegner gjenger og faktorer som får ungdom inn i miljøet. Et viktig moment er at det er mange og sammensatte årsaker til at ungdom deltar i gjenger. Ungdom kan søke til gjenger fordi de i gjengmiljøet føler tilhørighet og opplever et fellesskap. Et fellesskap som ivaretar viktige behov hos ungdommene, som anerkjennelse, ære og omsorg. Marginalisering i form av svak forankring i familie, fritid og skole er blant de viktigste årsakene til gjengdeltakelse, men det er viktig å påpeke at det ikke nødvendigvis er kriminaliteten som fører ungdommer sammen.

Hvis en skal kunne forebygge og bekjempe kriminalitet i ungdomsgjenger er det nødvendig å ha kunnskap om de ulike årsakene til at ungdom havner i miljøet, for å kunne sette inn de riktige tiltakene. Med sammensatte årsaker kan det forebyggende arbeidet bli mer omfattende, og det krever et strukturert arbeid, samtidig som tverretattlig og tverrfaglig samarbeid er nødvendig.

Tiltakene jeg har trukket frem er på bakgrunn av erfaringer fra Hamar. Gjennom kapitlene i oppgaven har jeg forsøkt å vise en del av disse tiltakene som ble brukt til å forebygge og oppløse ungdomsgjengen og sett dette i lys av litteratur om temaet og ulike forskningsrapporter. Som vi har sett var det personorientert forebyggingsstrategi som i hovedsak ble benyttet på Hamar. Vi har sett at tidlig intervensjon, enkeltvis oppfølging av ungdommene, mange bekymringssamtaler og et godt samarbeid med foreldre, skole og barnevern hadde positiv effekt i det forebyggende arbeidet i Hamar. Ved å oppdage problemet tidlig og raskt sette i gang ulike tiltak, klarte politiet i Hamar å oppløse gjengen og få de fleste av ungdommene over i et positivt spor.

Som vi har sett dreier mye av gjengforskningen i Norge seg om høyreekstreme og voldelige grupper, og godt etablerte gjenger. I de ulike rapportene ser vi tiltak av en mer omfattende art enn tiltakene som ble benyttet i Hamar, og ofte dreier det seg om prosjekter som er satt i gang med et bredt spekter av involverte aktører. Jeg har påpekt at man likevel finner likhetstrekk mellom forskning og erfaringene fra Hamar, fordi forebygging har det samme formål og strategiene vil derfor være nokså like.

Det kan tenkes at tiltakene som ble gjennomført i Hamar hadde en så positiv effekt, at

det derfor ikke var nødvendig med ytterligere tiltak slik som en del av gjengforskningen dreier seg om. Det er vanskelig å bevise at de forebyggende tiltakene har hatt effekt over lengre tid, og det er begrenset med forskning særlig på effekten av forebyggende tiltak opp mot ungdomsgjenger. Selv om disse tiltakene viste seg å ha god effekt i Hamar, er det ikke sikkert at de vil ha samme virkning over tid eller i en annen sammenheng eller at problemet vil være borte for godt. Har man gjennom det forebyggende arbeidet virkelig fått oppløst gjengen, eller kan det tenkes at dette vil bli et problem i Hamar i senere tid?

7 LITTERATUR

- Barne- og likestillingsdepartementet. (2007). *Føre var og etter snar – om ungdom, gjeng og kriminalitet*. Oslo: Barne- og likestillingsdepartementet. Hentet 16. desember 2011 fra http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Veiledning%20og%20brosjyrer/2008/Erfaringshefte_BLD.pdf
- Bjørge, T. & Carlsson, Y. (1999). *Vold, rasisme og ungdomsgjenger: forebygging og bekjempelse*. Hentet fra http://www.nb.no/utlevering/contentview.jsf?urn=URN:NBN:no-nb_digibok_2010051903004
- Bjørge, T., Carlsson, Y. & Haaland, T. (2001). *Generalisert hat – polariserte fellesskap. Om konflikter mellom ungdomsmiljøer i en norsk by*. (NIBR 4:2001). Oslo: Norsk institutt for by- og regionsforskning.
- Carlsson, Y. (2005). *Tett på gjengen – en evaluering av gjengintervensjonsprosjektet "Tett På" i Oslo*. (NIBR-rapport 2005:14). Oslo: Norsk institutt for by- og regionsforskning.
- Det kriminalitetsforebyggende råd. (2002). *Gjenger – mer enn kriminalitet*. Oslo: Det kriminalitetsforebyggende råd.
- EGGE, M. (2007). Om kriminalitetsforebygging. I: Barne- og likestillingsdepartementet, *Føre var og etter snar – om ungdom, gjeng og kriminalitet* (s. 8-13). Oslo: Barne- og likestillingsdepartementet. Hentet 16. desember 2011 fra http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Veiledning%20og%20brosjyrer/2008/Erfaringshefte_BLD.pdf
- Hauge, R. (1997). Stempling og stigmatisering. I: L. Finstad & C. Høigård (Ed.), *Kriminologi* (s. 374-381). Oslo: Pax Forlag.
- Helland, H. & Øia, T. (2000). *Forebyggende ungdomsarbeid*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.
- Justis- og politidepartementet (2005-2008). (2005). *Sammen mot barne- og ungdomskriminalitet*. Oslo: Justis- og Politidepartementet. Hentet 14. desember 2011 fra

http://www.regjeringen.no/upload/JD/Vedlegg/Handlingsplan_sammen_mot_barne_ungdomskriminalitet.pdf

Justis- og politidepartementet. (2009). *Gode krefter – Kriminalitetsforebyggende handlingsplan. 35 tiltak for økt trygghet*. Oslo: Justis- og Politidepartementet. Hentet 16. desember 2011 fra <http://www.regjeringen.no/upload/JD/Handlingsplan%20kriminalitetsforebygging.pdf>

Lidén, H. & Sandbæk, M. L. (2009). *Ungdomsgjenger – en kunnskapsstatus* (ISF-rapport nr. 2009:8). Oslo: Institutt for samfunnsforskning. Hentet 16. desember 2011 fra <http://www.samfunnsforskning.no/Publikasjoner/Rapporter/2009/2009-008>

Lie, E. M. (2011). *I forkant: Kriminalitetsforebyggende politiarbeid*. Oslo: Gyldendal.

Olsen, I. (2002). *Politiets håndtering av kriminelle gjenger: Et studie av oslo- og stokholmspolitiets arbeidsmetoder, med fokus på Oslo politidistrikt*. (Hovedfagsoppgave, Institutt for kriminologi og rettssosiologi, avd. kriminologi).

Politidirektoratet. (2011a). *Politiets bekjempelse av kriminelle gjenger i perioden 2011 til 2015*. (POD publikasjon nr. 2011/02). Oslo: Politidirektoratet.

Politidirektoratet. (2011b). *Veileder for politiets bekymringssamtale: dialog for ansvar og positiv endring*. (POD publikasjon nr. 2011/08). Oslo: Politidirektoratet.

Politiloven. (1995). *Lov om politiet av 4. april 1995 nr. 53*. Hentet 14. desember 2011 fra <http://lovdata.no/all/hl-19950804-053.html>

St.meld. nr. 17 (1999-2000). (1999). *Handlingsplan mot barne- og ungdomskriminalitet*. Oslo: Barne- og familiedepartementet. Hentet 16. desember 2011 fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/regpubl/stmeld/1999-2000/stmeld-nr-17-1999-2000-.html?id=470612>

Selvvalgt pensum:

Bjørge, T., Carlsson, Y. & Haaland, T. (2001). *Generalisert hat – polariserte fellesskap. Om konflikter mellom ungdomsmiljøer i en norsk by*. (NIBR 4:2001). Oslo: Norsk institutt for by- og regionsforskning. Kap. 2 (21 sider).

- Carlsson, Y. (2005). *Tett på gjengen – en evaluering av gjengintervensjonsprosjektet "Tett På" i Oslo*. (NIBR-rapport 2005:14). Oslo: Norsk institutt for by- og regionsforskning. Kap. 2 (17 sider). Kap. 8 (28 sider).
- Helland, H. & Øia, T. (2000). *Forebyggende ungdomsarbeid*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS. Kap. 1-3 (80 sider).
- Politidirektoratet. (2011b). *Veileder for politiets bekymringssamtale: dialog for ansvar og positiv endring*. (POD publikasjon nr. 2011/08). Oslo: Politidirektoratet. (60 sider).